

• **1760 "Juffrau Elisabeth", fhiytskip
Mandals tingbok 28, f. 599 a og b, 600 a.**

f. 599a

Skipper Pitter Elkesh Attester Tagelse

A. 1760 24. Marti bleven Extra Rett sadt og betient udi Mandahl i overvrerelse af de 3de Mrend ? Ole Aanensen Sehebostad, Frederich Christiansen og Christian Fredrichsen Sannes. Hvorda for retten fremstod Skipper ElkeshElkeshragt at vidne om denne ulykkelige hendelses beskaffenhed; samme skibsfolk fremkom der for Retten nemlig styrmad Wyrtyen Arianty hjemmeh0rende til Komtpom, baadsmann Hein Siener og Mastroste Doldet Dolder, begge hjemme h0rende i Hinlopen, hvilke alle 3 forklarede at vrere af den Reformerne Religion, thi blev disse af lovbogen betydet Eedens viktighed hvorefter de aflag Corporlig Saligheds Eed saa sant hjelpe dem Gud og hans heilige ord at de ere vrere bemeldt skreved? ulykkelige beskaffenhed vil vidne sannhed og inted ? hvorefter Skipperen lagde den paa reysen holdte journal i det hollandske sprog forfatted og undertegnet af Skipperen og samtlige hans Skibsfolk, hvilchen journal ? er Translations Forretning i det Sprog oplrest for styrmanden og de der? Skibsfolk hvis indhold de i alle dele tilstod at medf0re? sandhed og dern.Est forklarede de end videre paa Dommerens tilsp0rgende 1. at det Skip De Juffrau Elisabeth var i god og forsvarlig stand paa Skrog, Seyl og Takkelage den tid de paa denne Reyse udgik fra Amsterdam, 2. at denne skeede ulykke er ei foraarsaget formedels nogen inden Skibsbords forfrelske ? eller fors0mmelse, Og 3. At de til denne Tid ej har faaet bjerget videre af <lette forulykkede Skibsredskab eller gods uden allene den mindste Skibsjolle hvorved i Skibsmandskabet bjergede deres //v, da de flygtede fra Skibet. Derefter Skipperen forlangede bekomme hvad passeret er i triplo for at afuende samme til forn0den ? naar forst strandings stedet og vraget der paa bunden ligger, er med Rettens middel? og kyndige mrend bleven efterseet og beskaffende en paa det reyste bekrav? nu herpaa til beste oplysning og efterretning for Skibets Reder i Amsterdam hvorfor Skipperen vil sende denne begynte Forretning for at indhendte deres néErmere ordre. Thi blev denne begynte Forretning paa forbemeldte maade udsadt. og reysen foretagen til strandingen stedet som er 2 miile fra Mandahl.

Anno 1760 den 24d. Marti efter fuld endete reyse til Vas0erne under

Gaarden raster Eyd, som passerede der Dommeren og forbemeldte lehnsmand og laugretten og tillige besigtigelsesmcend Bj0rn Salvesen og T0mmerméEster Gunder Svendsen, begge fra Mandahl, saa og T0mmermand Hendric Trysnes i overvrerelse af Skipper Elkesh og de 3d hans Skibsfolk som haver vidnet udi forend forte Retten. Var? saa befunden at de paa Fjorden omtrent 100 Favner fra bemeldte Vas0e paa 23 Favner Vand staaer paa ? nesten op og ganske nedsjunken indtil neste? kanten ved speylet det bemelte skib Juffrau Elisabeth og? fandtes liggende ved vandbredden paa tverre? ved speyl randen; Skipperen og skibsfolkene forklarede nu hvordan i Holland udi Skibets indtagne Bahlast af Sand er 166 léEster, hvilchen vrere mengde baglast da Skibet med forenden stubet, ned i Dybet, holder nu Skibets Forpart fast ved dybet, tilligemed de svrere ankere og Lodger.? Da nu allting paa stedet? n0ye var begransked? og Skipperen ved videre declarerede at ville oppebie? sin reder f0rend han noget fors0g og bekostning turde gi0re til at optage <lette vrag saa bie derpaa af Rettens? og medsvorne mrend skj0nnet saaledes det formedelst den SVéEre tyngde som holde Skibets forpart, samt Masten, Seil og Redskab ved bunden og udi dybet, synes det? vel knapt gj0rbart? at kunne faa lofted dette store og tunge Skibsvrag, hvortil maatte esxarderes av 2 Gade Skibe og mange svéEre Touger og Gjern med meere, og med de uvisste om bekostningerne kunde ? behmning, end det synes raadeligt i det sted ? med? mindre bekostninger saaledes det tienelig vind spil fra landet med Touge og Gjern nu til vraget bleve did bragte, og denne giort flid at faae ? og sléEbt vragets bagpart, som flyder bedre imod landet, i det haab, det forparten? skulle derved lette sig noget, og saavidt det mastene? naaes, og? ?? ved at? ? Slrebes videre ind pä grundene. Og dersom ikke disse redskab ? forderligt forf0yes, saa er at frygte, at ved s0ens kuling kand vraget arbeide sig tenger ned i dybet og ganske ?. Skipperen gav tilkjende at han andet indted lovede sine Skibsfolk befordrede derfra til Holland, og dernéEst indfinde sig tilbage for at faa det passerede bekomme at tilsende sine redere: thi ber0er denne Forretning paa néErmere behandling, naar forst denne Affaire er bleven tilvalde stedets amtmand, hvilket nu skeer ved Expressbrev.

A 1760 den 27. Marti blev ifølge af amptets ,wrihed h0y.edle og

vatte hr. Justitire Raad og Amtmand Jens Stouds ordre af gaars Dato og, dommeren og Rettens Medlemmer? atter forsamled paa gaarden Eid andgaaende nrermere Unders0gning om det strandede **Galeas** Skib Juffrau Elisabeth fra Amsterdam, hvor da persohnlig m0dte tilstrede hr. amtmanden som gor tilkiende, at sidstafvigte 25 ? hvor indhentede kiendskab om dette skibs stranding er han hid til Sterlet henvist her i folge af sit embeds medf0r at s0ge om denne ulykkelige hendelse der meere form dne oplysninger samt at forandstalte den

f. 599b

assistance, som til bjergning og videre herud under matte beh0ves, men eftersom hr. amtmanden for sin hedrigste? ikke haver fornemmed noget til skipperen, eller med hannem talt da det nu h0rest her for amtmanden er bleven beretted, at skipperen den samme 25 Marti skulle vrere herfra reist til Christiansand for at befordre sine folk paa hjemreyse saa h0rer amtmanden den ganske gaarsdag har lovet? efter ham og imidlertid haver amtmanden foranstaldted Rettens medlemmer? her tilstrede for at fuldf0re denne Forrettning udi hvad, som til vedkommende oplysning b0r tiene: Thi blev saaledes at 27 Marti Retten har sadt paa vente, at Skipperen skulle komme tilbage fra Christiansand, men saasom det ikke endnu er skeed, saa foranstaltede nu Amtmanden, det Dagen ikke forgjreves skulle spilde, udi veyret er godt og stille, at 6 Mrend indfandt sig hos det nedsjunkne Vrag, for at om muligt bringe derfra skibets rrer som ligger opp mod Vand Kanten paa tvers over fast i rorpinnen, og allerede i de forrige dage ved S0ens kuling haver knust Speglet, og savkveredt? styrmandshytten. Blev saa den ganske Dag derefter af de 6 mrend arbeidet med Redskab under Vandet for at faa afhugget Rorpinnen, som bolder roret fast, men eftersom Dagen ikkuns strekkende til at faa Rorpinnen afhuggen paa den ene side, saa kunne roret ikke faaes l0s i dag til at bjerges.

Imidlertid blev af samme bjergere af hytten bjerget 2 smaa krukker med Olie, samt en tom Krukke, og noget gammelt Jern af Spiger og videre i en Kasse som alt blev ? (verdsatt) for 1 rd 3 ort og fremlagt her for gaardes Eide til syning. Derefter du paa Aftenen indfandt sig Skipper Peder Elkesh tilligemed sin styrmand og 0vrige skipsfolk, som gore tilkjende at den sistafvigte 25. ? andkommen til Christiansand var Skipperens rerende tillige at s0ge Reyse Pass hos hr. Amtmanden for sine skibsfolk, og saasom Skipperen tenkt, at her Amtmanden kunde komme tilbage herfra gjennem lande vegen, saa opholdt Skipperen sig af? til i dag, og med hans hjemkomst begjreerede han de forn0dne Reyse Passe til sine Skibsfolks hjemreyse, hvilche hr. Amtmanden nu strax denne Sak udferdigede og dennem meddelte. Dern.est Skipperen declrerede at ville tilligemed sin Styrmand blive tilbage her i Norge indtil han fik ordre fra sin Reder, og saasom hr. Amtmanden til i morgen havde ladet kald at folk her aflandet, som f0rste gangen kommer til Skibet, da han var i strandingssted saa blev denne Forrettning videre udsadt til i Morgen.

Den næstfølgende 28 Marti blev Retten i hr Amtmandens overvrerelse sadt

ligesom i gaar. Skipper Petter Elsesk med sin styrmand Wyntje Ariantzy m0dte ligeledes tilstede; Af Bjergere m0dte nu tilstede Hendrich Tysnes, Torgi Skarp0e, Lars+, Michel og Peder Aalhues?, som forklarede at de tilligemed 2 andre Bjergere, som i dag form edelst forfald ikke kunne m0de, haver sidstafvigte 22 Marti vreret de fārste der kom til denne skipper, da hans skib var i n0d at sjunke, og de nrvrerende lovede paa hr. amtmandens tilsp0rgende at andvise hendte strrekning og Ovrigte beskaffenhed, hvor dette skib fārst her strandet, og dernrest sjunken et stykke vey derfra hvor det st0dte. Thi begav Dommeren og Rettens medlemmer i hr. Amtmandens overvrerelse, og i følge af de forommeldte S Bjergere. saa og skipperen og styrmanden sig nu til den strrekning hvor ulykken er skeed, og der paa ? sterlet bie af samtlige dervrerende S bjergere andgaaende beskaffenheden om ulykkens maade, giordt f01gende andvisning og declaration, efter at de forud have aflagt corporlig Eed saa sandt hjelpe dem Gud og hans heilige ord, at? herud ville vidne sandhed og? ; samme deres edruelige? forklaring lyder saaledes: at sidst afvigte 22 Marti om formiddagen da bjergerne kom ud ved Gjedder0e Skjrere, hvor dette skib laae og hugged mod bagbord side paa landet og revet samme sted st0dt fra ?, fik bjergerne saadan underretning af skipperen, og skibsfolkene, at natten fār, kl.9 i hunde vagten, de i havet der uden for forst seet en brending, og da de saa seglede om de vest?.saa de en anden brending og derfor faldt af, og kom saa uden skade igjennem et sund, hvor de saa landet paa hegge sider, seglede saa ind efter kl. 2, og da var det de st0dte paa disse bovede skjrer udenfor Gjeddernen, hvor skibet da laa og huggede, f0lge? af denne skipperens og folkenes beretning til bjergerne, andeviste bemelte? bjergere hvad det var for land og sund, hvorigjennem skibet Elsabeth er kommet f0rend det strandet; samme land er Ulveskjrere som ligger³/₄ mil herfra Gjedder0skjrerne J.O.; derfor, som var alt f0rste skrer forud, de paa skibet har seet; det andet skjrer var Kl0v skjrerene som ligger Vest derfra, og da de derfra faldt af N.N. W. har saa ? imellem det sund som avskiller de 2de 0er Udvähr kaldet, hvilket for os i dag saaledes blev anvist, samt at intet andet sund end dette Udvähr findes i landstrekningen, det befinds og at coursen fra Udvahr sund til Gjedder0 skjrerene er N.N.O., og at ? lengde? fr Udvär Sund og til Gjedder0skj.:erene er om lag fjerding? af en Miil. Bjergerne forklarede videre, at dybet imellem hegge Udvahnierne er omtrent i sundet, men uden og inden for efter haanden? sig bere?, det forklares ved at da de den bemelte dato

f. 600a

formiddag kom til skibet her ved Gjedden e skjrerene, var skipperen og folk flygtet fra skibet, og da laa skibet mod klijerne saa meget krenget over til styrbord side fra landet af, at spyegatteren laa under vandet og masten tilligemed dekket helded over til til styrbord side, og at den tiid var det umuligt for bjergerne enten at

faae store skibsbaaden l0shugget, eller faae enten anker og touger l0s eller videre fortsette? til nogen bjergeting og samme tiid herunder? paa skibet savende? efterskrevne segl udopgivne?, og ved styrbord halsen andsadte? nemlig storseglet, fokken og besanen, saa og kryss-seglet, forre mersseglet, men stor mers-seglet var stringen? og opgivet. Af skibets anker hang styrbords ankeret under kranen, af sammes ankertaug var en bugt ophaled paa dette, men af det 111vige tauger og forkliner? var ingen ophalede eller l111sgjort, men laa alle fastgjorte under dekket, saa at den den tiid var ingen mulighed at faae de beh11lvende touger h111sgjort og ophaled formedelst skibet laa saa meget krenget og slog mod klippene, men samme tiid kom til dem den ene nu fravcerende bjerger Lars Heffenes og bemerke, at samme dag morgen at par timer forhen havde han med sin baad drugdede? med skibet her for? Gjedder0e skjcerene og da var ikke roret fra skibet l0s? og heller laae det saa meget? paa held til styrbord siden, men i f1rstningen nesten rett op, og saa efterhaanden kom mer paa beeld, og denne ? beretning stadfcestes udi under Retten tillige med af de tvende bjergere Michel og Peder Aalue, som samme dags morgen forud kom til vraget og blev der med eens, men Lars Heffenes bragte forst ind i land til Hendrich Trysnes skipperen og 2de skibsfolk, og kom saa tilbage med Hendrich samt med skipperen og skibsfolkene. **Videre forklarede de bemelte 5 bjergere, at samme dags formiddag kom skibet Elisabeth med et bag-**slag av sllen, og vinden under seylem? 1111 fra dets skjcer, men laae saa mer ennu krcenget, end for, drivende paa vandet og drev f1rst N.W. mod et lidet skjcer, og st0dte noget, men kom derfra, og da kom bjergerne med 3 baad er i fuld ? ut forr? bugten skibet, og med det samme vovet 4 av bjergerne sig om bord paa vraget og fikk gjort l11s brasseren til fokken og forre mersseilet som sad fast om bagbord, hvorpaa seylene fik fyldt sig saa skibet kom paa halhet? ud efter mod landet og julm? efter fjorden, og den tiid skibet saaledes kom flaadt fra det sidste skjcer ville bjergerne have gjort fliid og saae den tiid til at kunde have faaed tenger i land paa Gjedder0en, og at faae hold skibet derind, men da de spurde skipper og folk om ingen redning var at skaffe touger. svarede de, at alle tougene laa fast sorred tydsker dceks?, men det var den tiid umulig at komme did og faae touger, thi skibet krengede mer og mer over rylingen hen, altsaa faae de ingen videre raad, end at avbryde den bugseringen, men vinden landade? sig slig? fra Gjedder0en, og fra det andre 1111?;saa at skibet blev drivende vester? efter til opgangen av grunden imod Vass111ene, som er en fjerding fra Gjedder-1111en men det bie bjergerne umuligt at naae ind paa grunden der, f0rend skibet sank, ommend skj0ndt? skibet til den tiid ennue lenge holdt sig over vandet, formedelst den st0rste skade som skibet havde laget mod klipperne, var paa bagbord side uden mesans? ryted?, og samme side laae formedelst skibets krenging lenge over vandet, indtil skibet med mastene landade? mer over og omsider? sank paa sin her ferd ned udybet paa 23 favner vand, hvor det staaer under vandet, og inted af skibet ? selv er at see.

Derefter hr. amtmanden forbeholdt seg disse nervcerende samt 0vrige bjergere nermere tilkaldelse? og oplysning i sin tiid saavel om hvor er hidetil er tilgaaed som og om hvad videre med bjergingen maatte forefalde og derefter tilspurde hr. amtmanden skipperen Petter Elesk hvad videre Resolution han finder tienligt til at faa heven bjergens vraget med sit redskab, fl1rend det herefter med s0ens arbeide nedsjcenke i dybee vand paa den afgaaende grund, hvor det

- ligger eller og redskabet? i sandshed? sjlam, som det beste af inventarium bliver her liggende under vandet til forraadnelse färrend mermere ordre fra hans redere kunde indløbe. Skipper Elesk med sin styrmand hertil svared, at han faaer medblive sin forste resolution saaledes at med all tilig? beror indtil han faaer indhented ordre fra sin reder. Hr. amtmanden ? (erklærte) ? , at i fälge hans embeds instrux vil han fremdeles observere hvad der kunde tjæme til vedkommede Reeders beste, og i den anledning kunde nu vel amtmanden holde mest conform? med **lov** og billighed, at **vrag** og redskabs bjergning ingenlunde maatte forsømmes saa lang tiid, som **vill**e medgaae, indtil Reders ordre kunde faaes, men efter skipperens nregte imidlertid at mottage billig assistance, saa binder? han paa skipperen det anssvar, som kan feyle? af bjergingens ophold, i srer da det er befunden at bjergerne i dag gjorde Eedlige forklaring, at det vel for skipperen kunde have vreret mueligt, fra den aften? ki 9, da han saa brending og derefter udi i fulde 5 timer indtil kl. 2. skibet stødte, baade at faae sine touger og Falliner? opsalet og lösgjorne, som just var det slags redskab, der burde bjerge skibet samt sine seil opgivende og beslagene, saa og forsøgt at faa eet eller flere ankere i bunden paa vig, han var, fürend skibet stødte, men da han liige fuldt seglede med staaende segl, efter at han havde faaet landkjenning, og ingen slags resolution fatted til at bruge de midier, der var i skibet til bjergingen, saa finder amtmanden sig sterna forbunden herefter at have sin inspection forbeholden med <lette **vrag** efter nermere omstendighede; og i Övrigt belovede nu hr amtmanden paa skipperens bekostning, at beordre Mandals Tolbetjenter at skaffe hid tilbage det bjergede teyde? ,seil som de uden tilladelse haver borttaget her fra stedet, Derefter skipperen forlangede det nu passeret beskreven som bevilget blev.